

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ZI.

ANULU L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se retrămit.

Nr. 275.

Duminică, 13 (25) Decembrie.

1887.

Cum stăm?

I.

Brașov, 12 (14) Decembrie 1887.

S-a vorbit mult în timpul din urmă cu privire la situațiunea politică a Românilor ardeleni, bănățeni și ungurenii. Vedem însă cu părere de rău, că așteptările de felul acesta ale unora au produs o mare încercătură de idei, care numai favorabilă nu poate fi solidarității noastre naționale în momentele critice de față.

Pentru ca cine-va să poată pricepe bine situațiunea unui popor, trebuie să cunoască trecutul lui și toate fazele dezvoltării lui, trebuie să știe contul de puterile sale și de deficienții factori ce-l compun, precum și de elementele dimprejurului său, care îl combat și îl pun în greutăți în cale; trebuie în fine să fiă pătuns de aspirațiunile legitime ale lui și să simțăm împreună cu el.

A te pune pe un teren izolat, vrând să înoți pe deasupra curentelor ce se manifestă în sinul poporului, sau a-ți alege un punct afară de cercul, în care se învârtă viața poporului, și a privi de aici cu ochii unui spectator străin și curios la mișcarea din sinul lui, înseamnă a face dinainte imposibilă o judecată clară și nemeșită asupra situațiunii poporului din ceștiune.

La întrebarea „cum stăm?” nu putem răspunde prin urmare corect, decât numai atunci, dacă vom avea în vedere deodată toate momentele din trecut și din prezent, care condiționează starea noastră. Nu merge să călărim pe câte o idee fixă și să dicem, că toate merg rău, pentru că nu se îmbrățișează din toate părțile această idee, și erăși nu merge să facem învinuiri numai unora și altora, că n-au lucrat așa precum bine și necesar era să lucreze, ci trebuie să cumpănim serios fără preocupare personală toate aparițiunile bune și rele din viața noastră națională și apoi să facem concluziunea.

Căci este clar, că dacă ne punem întrebarea „cum stăm?” o facem cu scopul de a căuta mijlocele de îndreptare și de lecuire. Și spre a găsi aceste mijloce n'ajunge să constatăm simplu răul, unde-l aflăm, ci trebuie să cercetăm după izvoarele lui și aici în rădăcina lui trebuie să-l combatem.

Procedând pe această cale a criticii sănătoase, care trebuie să socotească cu factori și cu împrejurări reale, nu cu închipuite, este de lipsă să ne dăm contul mai întâi despre situațiunea generală a poporului nostru asuprit în timpul din urmă de douăzeci de ani, ce-l numim era supremației maghiare, ca să putem înțelege bine cele ce se petrec orî nu se petrec adî în sinul lui, în favoarea lui orî în contra lui.

Abia emancipat din lanțurile iobăgiei, poporul nostru după puțină vreme de răsuflare, când i-a lucit pentru prima oară, după seculi de suferințe, soarele egalei îndreptății naționale, ajuns din nou, în urma schimbărilor lui nefavorabile dinăuntrul monarhiei, într-o stare de aservire politică din cele mai periculoase pentru existența sa națională.

Conducătorii de bună simț ai Românilor au cunoscut marele pericol, ce amenința naționalitatea română din partea supremațiilor, der în genere Români ardeleni, precum și cei bănățeni și ungurenii nu erau încă pregătiți pentru luptele grele ce-i așteptau, fiind că n'auvură când să trecă și ei printr-o școlă politică și adversarii românismului cunoscneau prea bine slăbiciunile noastre, decât să nu le exploateze cu prisos în favoarea politicii lor violente.

Astfel dându-se navală din toate părțile asupra drepturilor noastre politice-naționale și părăsiți fiind cu totul de cătră puterea cen-

trală, care până atunci ne sprijinise, deși numai condiționată și cu multă rezervă, noi am pierdut încetul cu încetul pozițiune după pozițiune și am ajuns în starea tristă de adî a aservirii totale politice și economice.

Nu mai e de lipsă să perdem multe cuvinte spre a dovedi acesta. Colonele foicei noastre sunt zilnic pline de vaietele bietilor omeni pentru tractarea ce-o întâmpină adî pe toate terenurile din partea celor dela putere.

Ceea ce însă trebuie să accentuăm aici puternic este faptul nedisputabil, că cu toate desastrea politice ce le-am suferit, putem să exclamăm: „toate sunt pierdute, numai onoarea nu!”

Și n'nt'adeveru, s'au călcat și se calcă drepturile cele mai sfinte politice ale națiunii române. Dreptul ei de limbă, recunoscut până la un punct orecare chiar și de legislațiunea ungurească a ajuns a fi o jucărie în mâinile funcționarilor publici, vocea poporului român este cu totul sugrumată, der viuă și puternică a rămas în sinul lui *conștiința națională, conștiința drepturilor sale nealienabile.*

Și pe lângă toate pierderile, ce le-am suferit din prtea sistemului de guvernare asupritor de adî, putem să privim cu justă mândrie și cu mari speranțe la faptul acesta însemnat.

Căci nu trebuie să trecem cu vederea, că e vorba de douăzeci de ani de asuprire și de prigoniri, și alte popore, mult mai înaintate și mai bine situate ca alu nostru, numai după 10—12 ani de opozițiune s'au ostenit și au slăbit în tenacitatea lor.

Românii însă, haru Domnului, sunt încă vengoși și tari în conștiința lor românească, care îi legă deolaltă cu putere elementară, și dacă în priviuța acesta le lipsese ceva în aceste momente, este numai o dosă mai mare de dibăcie în alegerea mijlocelor potrivite, spre a și întări și strînge mai tare solidaritatea dintre ei și a trage mai multe folose dintrinsa punându-o cu înțelepciune și hotărîre bărbătească în serviciul real alu cauzei naționale.

Și bine să luăm aminte. E timpul supremu de a ne gândi cu totă seriozitatea la cimentarea solidarității noastre naționale, căci adversarii noștri încurajați de primele succese, se străduiesc acum a adauge la aservirea politică și economică, și aservirea noastră culturală!

„Invalidul Rusu”.

Am citat în timpul său partea politică din foia ministerului rusescu de războiu „Ruski Invalid”. Acum reproducem partea militară a articolului, care e următoarea:

...Cine e în realitate care se pregătesc pentru un atac și cine e care se pregătesc spre a se apăra?

Să începem cu Germania. Efectivul cadrelor de pace ale armatei germane în acest 7 ani din urmă s'au sporit cu 17 la sută și anume în anul 1881 cu 25,600 omeni și în 1886 încă cu 41,000 omeni; peste tot, în timpul de 5 ani s'au sporit cu 65 batalioane și 384 tunuri. Totu în acest interval statul corpurilor germane la granițele din spre Rusia s'a întărit parțial prin dislocări și parte prin noue înființări de 21 batalioane, 24 baterii, 3 baterii de artilerie de cetate și 15 escadrone de cavalerie. Infanteria e cu mult mai mare la număr decât a noastră. În genere puterea armată a Germaniei se urcă la 2,000,000, care în prima lină reprezintă 20 corpuri. Bugetul anual alu armatei în Germania atinge cifra de 250 milioane ruble. O altă categorie relativă la o acțiune războinică, decât ofensiva, strategiei Germaniei nu cunoscu. De aceea aceste puteri colosale se pot întrebuința în același grad în contra Rusiei ca și în contra Franței. Germania, în comparațiune cu noi, dispune de o rețea de drumuri de feru cu mult mai dezvoltate; ea a construit dela 1878 în ținuturile sale spre răsărit nouă linii ferate în întindere de 4850 kilometri, carl mai cu seamă au o însemnătate pentru ofensivă. Actualmente 11 linii de feru de sine stătătoare pot transporta din circumscripțiunile interioare trupe la otarele noastre. În apropierea otarelor noastre sunt vre-o 10 stațiuni încrucișătoare de drumu ferat, provădate cu toate

aparatele pentru descărcare și concentrări de trupe. Mai notăm că o parte însemnată a contribuțiunii de războiu, îndată după campania dela 1870—71 a fost întrebuințată pentru a face din localitățile Thorn, Rosen, Danzig, Königsberg și chiar și Graudenz în cetăți de primu rang. Fortu care se clădesc acum la Thorn e numai de 1,200 fire departe de otarele noastre.

Austro-Ungaria, aliată prin tractatul dela 1879 cu Germania, la indemnul puternicei sale aliante, trecând cu vederea neajunsul mijlocelor sale financiare, s'a silit să realizeze programul ce i s'a încredințat atât în ceea ce privește sporirea puterilor sale armate cât și în ceea ce privește măsurile relative la accelerarea mobilizării și a concentrării trupelor. Pe când până mai ieri Austria nu dispunea decât de 20 de diviziuni active de infanterie, astăzi are un efectiv de 15 corpuri, 32 diviziuni active, la care în cazul unei mobilizării, se mai adaugă încă 14 diviziuni de infanterie, de miliții, (Honvéd și Landwehr.) Trupele din Galiția au fost în timpul din urmă întărite dislocându-se din interiorul țerei 18 escadrone și 13 baterii. Mai multă atențiune însă merită activitatea febrilă pe care o dezvoltă austriacii în așezarea drumurilor de feru. În anii din urmă Carpații au fost străpuși prin mai multe linii ferate care leagă Galiția cu interiorul monarhiei, și luând de exemplu pe Germania, chiar și în Galiția au fost construite linii ferate în vederea unei ofensive. În totalu Austro-Ungaria în ținuturile, care pot să fie teatrul unui războiu cu Rusia, dela 1878 a construit 4,500 kilometri de linii ferate, care toate se ramifică dela linia principală din Galiția drept spre hotarele noastre. Intre aceste amintim mai cu seamă liniile Stanislau-Husiatyn, Jaroslau-Sokol, Lemberg-Rawaruska și Dembiza Tarnobrzeg. Chiar și acum 6 linii ferate pot să transporte considerabile trupe în Galiția, unde pentru descărcarea lor, în apropierea granițelor noastre sunt construite nouă stațiuni încrucișătoare.

În Lemberg, Przemyl, Jaroslav, Dembica, Rjaschewo și alte puncte sunt construite numeroase barace pentru trupe, precum și magazine de depozite pentru făină, pământ, ovăși și fenu în cantități de mai multe milioane. Cetățile dela Przemyl și Cracovia sunt prefăcute în nise tabere întărite. Din fortu dela Cracovia se poate trage pe teritoriul nostru. Aceste două cetăți au devenit niște depozite de aprovizionări. Să mai adăugăm că în Cracovia s'a grămadit unu considerabilu număr de vagoane întocmite ca să poată circula pe drumurile de feru rusesci. Toate aceste măsuri, și în special așezarea drumurilor de feru și alegerea unui material de exploatare, care numai pentru ofensivă are însemnătate, dovedește că Austro-Ungaria, prestând o defensivă, se pregătesc ca să năvălesc în hotarele noastre.

Ce face Rusia față cu pregătirile vecinilor săi? Dela 1 Ianuarie 1881 și până la 1 Ianuarie 1883 Rusia și-a redus efectivul presentu de pace alu armatei sale cu apru 100,000. Neapăratu în anii următori, Rusia erăși și-a sporit în câtva puterea sa armată. La acesta a fost silită de afacerile Afganistanului precum și de necesitatea ca să-și sporască capacitatea sa de mobilizare față cu ne mai auditele silințe ce-și dedeau în această privință vecinii săi. Der și acum efectivul său presentu de pace e cu 75,185 omeni mai mic decât în 1881, pe când vecinii noștri în același interval și-au sporit efectivul de pace cu 75,000. Fără îndoială, în cazul unui războiu, Rusia va pune pe picioru o armată puternică der concentrarea ei la granițe e cu mult mai anevoioasă decât a vecinilor săi. În acest 7 ani din urmă rețeaua drumurilor ei de feru s'a mai completat în câtva. În ținutul granițelor dela vest s'au construit 2828 kilometri, der totu în același periodu Germania și Austria, în provinciile lor otice pe o suprafață de două ori mai mică au construit 9300 kilometri. Toate liniile noastre n'au trecut peste limitele defensivei demarcată de triunghiulu Petersburg-Varșovia-Odesa. Din contra, liniile vecinilor noștri se întind până chiar la granițele noastre și ușor se poate vedea că nu sunt construite pentru avant-posturi, ci pentru concentrări de trupe. Cine aruncă o privire pe hartă se poate convinge cum sunt ținuturile de frontieră ale Rusiei de impresurate cu drumuri de feru. Nu numai Germania ci și Austria amenință de a năvăli repede în ținuturile noastre. Celu mai eficace mijloc în contra acestui pericolu amenințatoru ar fi sporirea rețelei drumurilor de feru rusesci până la proporțiunea egală cu aceea a vecinilor săi. Der pentru o asemenea lucrare se ceru considerabile mijloce bănești și mai pe sus de toate se cere timpu îndelungat. De aceea nu i rămâne Rusiei decât unu lucru: să mărească capacitatea de luptă a cetăților sale și să sporască numărul trupelor sale dislocate în ținuturile de frontieră ca să nu fiă surprinsă.

Austro-Ungaria și Rusia.

„Neue freie Presse“ e informată din Petersburg, că foile de acolo pledază pentru a se face tractat între Rusia și Austro-Ungaria, fără cooperarea Germaniei. Se vorbește, că Austro-Ungaria propune, ca Coburgul să fie provocat, printr'o notă colectivă a puterilor, a abdică, amenințându-l că în casă contrară se vor lua măsuri mai energice. Rusia garantează independența Bulgariei și hotărnicirea sferelor de putere a Rusiei și a Austro-Ungariei în Orient.

„Sviet“ mai așteaptă afară de acesta să se adaugă un paragraf privitor la deșertarea Bosniei și Ertegovinei, ceea ce ar corespunde asigurării Austro-Ungariei și Angliei, că le zace la inimă integritatea Turciei. Numai isgonirea Coburgului nu va mulțami pe Rusia; e vorba d'a scote poporele slave de sub influința germană.

„Post“ dă că Rusia este puterea cea mai gata de război în Europa și că are de gând ori să repareze erorile din 1878 printr'o ofensivă contra Austro-Ungariei ori în înțelegere cu Austro-Ungaria a ataca pe Germania.

Cum vedem, foile germane își schimbă tactica de luptă, adică încep a bănuși că Austro-Ungaria conspiră cu Rusia contra Germaniei. Nu cumva fiind că cei din Viena nu ascultă de sfaturile presei germane de a mobiliza ori chiar de a lua ofensiva contra Rusiei?

Precauțiuni ori pregătiri serioase?

„Națiunea“ din Bucuresci spune, că mai mulți supuși austro-ungari de acolo, rezerviști în armată, au primit în săptămâna acesta ordinul de a veni la regimentele din care fac parte.

„Rumänischer Lloyd“ scrie, că după cum arată o scrisoare a unui oficer din garnisona Vienei către un frate al său din Bucuresci, trupele din acea garnisonă sunt gata de plecare și provădate cu cartușe (patrone) cu glonț.

Sciri militare din România.

Contingentul recrutilor pe anul 1888 pentru armata română permanentă este, după cum s'a votat de corpurile legiuitoare, de peste 16,000, adică cu vr'o 5000 mai mare ca cel din anul curent. Restul de vr'o 27—30,000 se imparte la dorobânțime.

Tot-o dată camera o votat un credit de 10 milioane lei pentru cumpărarea a 100,000 pușci cu repetiție. S'a depus apoi un proiect de 6 milioane pentru continuarea fortificațiilor.

Sciri militare din Rusia.

„N. W. Tgbl.“ e informat din Petersburg, că generalii Gurko, Drentelen, Roop, Radetzky și Ganetzky (gubernatorii generali ai Varșoviei, Kievului, Odesei, Charkovului și Vilnei) au fost chemați la Țarul în Găcina.

„Pol. Korr.“ află din Varșovia, că întăririle de trupe rusești trimise în guvernământul Lublinului în două rânduri, odată în toamnă și a doua oară în săptămânile din urmă, constau din următoarele trupe; o diviziă de cazaci, din care 4 regimente stau așezate în Janov, Zamosc, Bilgoraj, Tomasov; o diviziă de dragoni, din care 4 regimente stau în Lublin, Vlodava, Chelm și Hrubiesov; două regimente de infanterie, care garnizonază în Opol-Janov și Zaklikov; un batalion de rezervă și două brigade de artilerie, care stau în Lublin.

Sciri militare din Turcia.

„Presse“ e informată din Constantinople, că după cum anunță foile de acolo, în urma înarmărilor Rusiei, Pörta a ordonat să se suspende concedierea rezerviștilor, ce era în curgere, artileria și cavaleria să se sporască și garnisonele din Macedonia și dela granița Rumeliei orientale să se întărească.

SCIRILE ȚILEI.

După raportul comisiei financiare ungurești asupra bugetului pe 1888 bilanțul este următorul: 326,747.731 fl. venituri, 345,016.847 fl. cheltuieli, deci 18,269.116 fl. deficit. — Nefiind acesta un bilanț real, cum n'a fost nici în alți ani, deficitul va fi negreșit mult mai mare.

Comisiunea financiară a camerei ungurești și-a prezentat raportul în afacerea subvențiilor teatrelor ungurești. Pentru operă s'a preliminarat pe 1888 suma de 210,000 fl., pentru teatrul din Pesta 8000 fl., pentru teatrul din Clușiu 14,000 fl., pentru reuniunea actorilor unguri 5000 fl. — Dăr pentru școlile neungurești, necum se mai vorbim de teatre, nu s'a găsit cu cale a se da din milioanele Nemagharilor, ce intră în visteria statului, măcar un ban frânt? Cum merită a fi calificată astă purtare a stăpânirii ungurești?

Dr. Petru Teodorescu, medic asistent la spitalul Nr. 1 din garnisona Vienei, e numit medic superior în armată. Locotenentul Mazimilian Lozanu dela diviziunea bateriei grele Nr. 23 din Brașov e transferat la regimentul 3 de artilerie de corp. Sublocotenentii în rezervă sunt numiți: Eugen Lemeni și Necolae Dima.

Consiliul comitatensu din Timișoara a dat ordin să se suspende statariul în Cușteiu; un membru al acestui consiliu însă a cerut cercetare disciplinară contra preotului și învățătorului român din Cușteiu sub cuvânt că aceștia ar fi în legătură intimă cu masele răsvrătitoare. Consiliul s'a mulțamit a trimite o adresă oficială Preșfinției Sale Episcopului Mețianu din Arad, ca să provoce pe preotul și învățătorul de mai sus să stăruiească pe lângă poporul a restabili ordinea. Cele 2 companii trimise din Oradea mare la Cușteiu pentru restabilirea acestei ordini au sosit deja. — Am dori ca Preșfinția Sa Episcopul din Arad să dea răspunsul convenit la această invitație d'a se face gendarmul autorităților politice.

Servițiul glotelor, după cum se vede, le ofere aristocraților unguși nou privilegii. Așa d. e. magnații din Budapesta, pentru că au ascultat cursuri militare de câte-va săptămâni pentru glotași, au fost numiți ca deși în rezervă la honveđi, ér la 1 Ianuarie vor fi înaintați la gradul de sublocotenent în rezervă.

Cetim în „Kolozvár“ dela 22 Decembrie: „Publicul orașului Oderheiu a fost totdeauna un sprijinitor călduros al tendințelor culturale. E lucru natural dăr, că și față de concertul arangiat în folosul Kultur-egylet-ului se manifestă un interes mare nu numai din partea orașenilor, ci și din partea inteligenței din provincie. Un merit deosebit i se dă concertului prin aceea, că comitetul arangiator i-a succedat a câștiga pentru acesta și pe d-șora Elena Florianu, artistă pianistă, care absolvase cu distincție academia de

musică“. — Se poate una ca asta? Nu putem crede așa ceva.

Maiestatea Sa a numit, cu rangul dela 1 Ianuarie 1888, 1054 sublocotenentii în rezervă, în toate speciile de arme. Cei numiți la infanterie, vânători, cavalerie și artilerie sunt provocați din partea comandelor cercurilor de întregire a se anunța pentru serviciul de oficer de ordonanță în casă de mobilizare și petițiunile ce vor intra, se vor prezenta de comanda militare teritoriale până la finele lui Februarie.

Suntem rugați a publica următorul avis: Corul vocal român din Biserica albă va aranja pe sara de St. Vasiliu, adică în presera anului nou (31 Decembrie v. 12 Ianuarie n.) o serată estra-ordinară cu un program ales bogat. Afară de cântece comice se va produce comedia „Creditorii“ de Alexandri, ér la meșul nopții trei tablouri vii și studenți spanioli în costume potrivite. Comitetul își dă totă năsuința și nu cruță nici speșe nici ostenelă pentru d'a procura publicului o seră plăcută și pre când se face despre acesta avisare, publicul român, și cel din provincie este rugat a îmbrățișa mai cu căldură întreprinderile acestui cor de cum a demonstrat acesta până acuma asigurându-l tot-o dată că comitetul toate le va întreprinde spre a satisface aspirațiilor și dorințelor publicului, încât nu trecă acelea prește puterile unor diletanți. — Ionu M. Roșiu, președinte.

Proiectul de lege pentru înființarea unui serviciu național român de navigație pe Dunăre (flotila mercantila română) a fost votat de camera română. Creditul ce s'a cerut pentru acesta e de șapte milioane lei.

D-l Dr. V. Babeș și-a început în totă regula cursul ce i s'a încredințat la facultatea de medicină din Bucuresci, anume la institutul de bacteriologie.

D-l general Lecca, președintele Camerei române, a primit din partea președintelui comisiei de revizuire a regulamentului Camerei deputaților din Portugalia următoarea scrisoare: „Domnule președinte! Imi iau permisiunea de a vă cere ore-carl lămuriri asupra următoarelor puncte din regulamentul camerei deputaților a României: 1. Regulamentul d-vastră stabilește el ore-care restricțiune de timp în ceea ce priveșce discursurile, séu permite el ca oratorul să vorbească cât îi va plăcea? 2. Carl sunt pedepșele disciplinare aplicate deputaților? Aveți pedepșă de isgonire din adunare? Fost'a ea executată fără turburare în senul adunării? Portugalia este în acest moment pe cale de a-și revizui regulamentul ei din cameră și doreșce să nu se depărteze de regimul în vigoare în țeri constituționale ca aceea a d-v. Sper în bunăvoința d-văștre pentru satisfacerea cererii mele. Servitorul d-văștra: I. de Vilhena. Fost ministru, președ. comisiei de revizuire.“ — S'a și dat însărcinarea d'a se traduce regulamentul Camerei României și a se trimite domnului Vilhena.

Tinerimea polonă din Posen a aruncat cu petri în trăsura în care se afla Archiepiscopul german Dinder, dușman al Polonilor. Chiar și clerul polon de jos începe a se îndărji contra arhiepiscopului.

FOILETONU.

„PĂRINȚII PATRIEI“.

— Epopeă —

Și se scolară un ministru, se rogă de-atențiune, ține o vorbire lungă și în urmă el propune: Să primescă dieta țerei nesmintit proiectul său, Care va „ferici“ țera, deși se pare cam greu...

265. Atuncea din partea drăptă se scolară un deputat. Proiectul din cestiune îl laudă ne'ncetat, Laudă și pe ministru și'lu înaltă pân' la nori, Mulți-i strigă: „Să trăieșcă!“ repetind de multe ori Se scolară din partea stângă și un alt deputat érá,

270. Care despre cele duse are ideă contrară; ține și el o vorbire espunându a sa părere: Proiectul din cestiune marí sacrificii recere, Și că e probabil forte, că acela pentru țera Va produce 'n locu de bine, o calamitate-amară.

275. Când acéa'aserțiune frumos e argumenteză, Altul din partea contrară ér în contra lui pledeză. „Sé'lu audim!“ „Sé'lu trăieșcă!“ Strigă partizanii lui, „Forte bine!“ strigă unii, érá alții strigă: „Pfui!“ Érá alt deputat se scolară și începe: „Domnilor,

280. „Aduceți-vé aminte și de miserul popor!“ „Și nu-lu mai torturați érá cu eventuala lege;

„Mai pe urmă, dău, eu nu știu, de popor ce s'a [alege.

„Bietul popor dela sate inotă în multe rele, „Aduceți-vé aminte de-ale lui sarcine grele;

285. „Ușor puteți a dispune de aici din parlament. „Poporul e talpa țerei, al statului fundament, „Decă e bun fundamentul, edificiul bun va fi; „De va prospera poporul, și statul va înflori!

„Luați deci în cumpenă drăptă miseria dela sate

290. „Și raționați mai bine și lucrați după dreptate. „Prin urmare vé rogă dără și de bieții cei plebei „Sé vé fiă barem milă; știți că unii dintre ei „Nu au pământ, nu au casă, nici pâne, nu au [nici sare,

„Cum se strigă și din horă: toate le-a dus dărea [mare.

295. „Vé mai dicit patru cuvinte: cruțați pe bietul [popor!“ Érá alt deputat se scolară și ér dicit: „Domnilor!“ „Vorbirea antecedentă este pré cutezătoare, „Tote sunt esagerate în mărime'ngrozitoare. „Și eu susțin chiar din contră, cumcă țera pros [peréză,

300. „Și cu pași gigantici forte în cultura'nainteză... „Și decă sunt unii miseri, amărțiți ca vai de ei, „Cine sé fiă de vină? Și cauza miseriei

„De aici din dieta țerei dicit unii că isvorășce!

„E o minciună cumplită! Totu insultă și fauresce

305. „Propriași pozițiune; fiă bine séu rea sorte, „Elu însuși a câștigat'o, placă'i dără sé-o porțe. „Decă miseria-i mare, cine sé fiă de vină? „Eu vorbesc din esperință. Unul are o găină, „Și sé credeți vorbeii mele, sé-o mănance nu se'n- [dură,

310. „Pentru ce, veți crede-ore? Elu o dá pe beutura.“ — „Nu o dá pe beutura, i o ia'n contribuțiune!“ Reflecteză ore-cine, avându bună-ocasiune. — „Ba o dá pe beutura!“ vorbitorul aseréză, Și cu o furie mare vocea își accelerezá:

315. „Voi totu strigați că în țera este multă sérăcia. „Dăr cum are bani țeranul sé bea atata rachia? „Și cu furie crescându adauge: „Domnilor, „Astu proiectu din cestiune e bun și pentru [popor,

„Sé'lu apese la cerbice, sé'lu invețe-a fi hamalu,

320. „Sé-mi iertați acestu esemplu: poporul e ca un cal, „Care decă se ingrașe, nu'lu mai poți ținea în frêne; „Părtiniți numai poporul, se va rescula aq'i-măne. „Vé mai dicit una și bună, ascultați dăr domnilor: „De vreți sé vé mérgă bine, țineți în fréu pe [popor!

325. „Acesta nu-sú vorbe góle, rumegați-le voi bine!

In vederea gravelor evenimente ce se așteptă, toți *Polonii* distinși, cari se aflau în Franța, în Elveția și în alte țări, s'au dus la *Viena*.

—x—

In zilele trecute a fost *viscolu mare* în Țera ungurească. Liniile telegrafice au fost întrerupte, în unele locuri calea ferată a fost acoperită de cantități mari de zăpadă, așa că a trebuit să se ceară în ajutor trupe.

Literatura

Astra

de Ditu și Idem

(M. S. Regina României și D-na M. K.)

1 Volum în 8°, hârtie și tipar elegant, de vânzare la Librăria editoare

Sococă & C-le București

și la toți corespondenții ei din țară și străinătate.

Prețul pr. exempl. 6 lei.

Odobescu A. I.

Scrieri literare

3 volume în 8°, de aproape 110 cöle, Lei 30; de vânzare la Librăria editoare

Sococă & C-le București

și la toți corespondenții ei.

Dați banii mai înteu Românului!

Țera Bârsei, Decembrie 1887.

E cam generală plângerea contra indolenței, ce o manifestă publicul român în genere față cu comerțul și industria românească. În timpul mai nou se adusesse în colonele acestui țiar o asemenea plângere din opidiu Blășu, la care însă în Nr. 247 al „Gazetei” se publică și un răspuns, al căruia autor dăse între alte, că „numai atunci s'ar pute cu dreptul pretinde dela publicul român să sprijinească pe comercianții și industriații români, când neguțatorii străini i-ar înșela pe Români cu marfa lor, li-ar cere un preț mai mare, sau când pentru un asemenea preț li-ar vinde marfă mai rea ca Români”.

Nu putem lăsa necombătută aserțiunea această, pentru că nu este românească, nu este nici corectă și dreptă că adecă numai atunci au neguțatorii români dreptul a conta la sprijinul conaționalilor lor, când ei ar vinde aceeași marfă mai efină ca streinii, căci acesta 'i deducțiunea logică a răspunsului.

De o justificare serioasă în cazul de față nici vorbă nu poate fi. E dureros, că într'unu centru românesc ca Blășu abia potă s'o trăgănesc de pe o și pe alta două firme românești față cu 13 firme străine, cari s'au înființat prin concursul unui public curat românesc, se susțin exclusiv prin sprijinul acestui public românesc și cu banii lui înainteză, se sporesc din și în și și le merge bine. Este dureros a ști, că puținii comercianți români din Blășu sunt bătuți de comercianții străini cu *armata românească*, căci aci nu mai potă avea loc vorbele. Existența faptului probează realitatea și nouă nu ne rămâne, decât a constata, cu durere, că asemenea apariții nu sunt nici decum rare între Români noștri. Trebuie să accentuăm pentru toți Români, din toate unghiurile țării, necesitatea unei noue direcțiuni, unui nou principiu, care de sigur este unicul principiu mântuitor în cazul de față. Principiul, pe care ni-l impun împrejurările de față și pe care îl recomandăm cu tot dinadinsul poporului român este, ca: *să nu dăm banii în mâni străine*.

Trebuie odată să ne scăpăm de exploatarea streinilor, să nu ne lăsăm a fi folosiți ca instrumente din

partea acestora în lupta de existență contra comerțului român, căci știu este, cu câtă rafinăria știu unii streini nesățioși să scotă banul din busunarul nostru, scădându adesea chiar și din prețul mărfii numai și numai ca să ne scotă din prăvăliile românești, să facă prin acesta imposibilă existența acestora, pentru ca apoi, monopolisând comerțul, cu atât mai bine să ne potă exploata.

Nu trebuie să le luăm în nume de rău comercianților români, decât tocmai vre-unul său altul din articuli lor de comerț ar fi sub anumite împrejurări necesități să-i dea cu un preț cevași mai urcat, căci ei nu au încă acele legături de alianță, ca de exemplu Jidovii, cu firmele mari ale fabricelor din străinătate, cari încă sunt de obicei evreești. Dacă însă Români ar sprijini cu banii, cu cari susțin miile de firme jidovesc din țera noastră, numai pe comercianții români, de sigur comerțul român ar lua un avânt mai puternic și în scurtă vreme ar veni și comercianții români în poziția de a ne pute oferi ori-ce articuli cu prețul cu care ni-l oferă astăzi Evreei, cu deosebire numai, că marfa colportată de comercianții români este totdeauna mai de preferită, fiind mai solidă și netălicată.

Comerțul încă este o instituțiune, o întreprindere, și ca toate întreprinderile cere jertfe. Nu trebuie decât să ne ferim de jertfe, decât voim ea și națiunea noastră să posedă unu comerț român, care nu numai că ne este de folos, dar ne e chiar neapărat necesar.

O dăcem această nu numai cu privire la comerțul român, ci și cu privire la industria românească, căci dacă pe terenul politic și național suntem tratați ca adevărați iloși în această patriă; dacă Evreei în legătură cu Ungurii dela putere lucră pentru ruina noastră pe terenul limbic și cultural; dacă toate întreprinderile noastre naționale sunt lipsite de bunăvoință și sprijinul străinilor; scurt: dacă străinii se separă de noi, să ne separăm și noi de străini, să răbdăm, să ne ajutăm unii cu alții în lipsurile noastre și banii în mâna streinului pe câtă să potă să nu-i dăm. Numai așa, prin jertfe și abnegațiuni, să potă asigura viitorul unui popor. Cei cari lucră altfel, sunt unele ale străinilor și lucră contra nemului românesc.

Din Țera Oltului, Decembrie 1887.

O rugare. Nu se potă nega, că industria de casă — pentru a cărei lărire și la poporul nostru cu toții trebuie să lucrăm — promite frumose venituri acelor, cari se ocupă cu dănsa.

Răspândirea ei câtă mai grabnică o reclamă împrejurările vitrege în cari se află poporul nostru.

Acăsta nu se potă ajunge însă mai cu înlesnire, decât numai prin deschiderea de cursuri anumite spre scopul acesta, unde apoi învățatorii și alți interesați de binele neamului nostru au să-și însușescă cunoștințele de lipsă și apoi să le lătescă și între poporul de rând.

În vâra anului trecut s'au ținut în mai multe locuri cursuri din industria de casă; după câtă știu eu cel mai cu succes a fost cel din Brașov, deschis de zeloșii institutorii Moian și Mușlea, cari au fost distinși la expozițiunea din Craiova cu „medalia de aur” pentru frumosele lor obiecte espuse. Le gratulez!

Am însă speranță, că unu astfel de curs se va deschide și în vâra anului viitor. Decă imi permit a le atrage atențiunea de pe acum, ca între obiectele ce vor instrui să nu trecă cu vederea și instruirea în: facerea de perii din păr de cal și rimători, precum și compactoria (legarea de cărți): doi ramuri folositori, unul pentru ori și cine, er alu doilea pentru învățatori și alți omeni cărțurari, cari vor a-și ține o bibliotecă în ordine frumoasă cu cărți bine legate, er nu cu foi resfirate câtă masa și casa. Cred că însușindu-și frații colegi și acești doi ramuri, li vor și instrui la cursul din

vara viitoare, la care doresc să ne vedem cu bine câtă mai mulți, din toate părțile locuite de Români!

gabr.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

SOFIA, 24 Decembrie. — Consulul general austro-ungar Burian, care avea să-și ia ași concediu, a primit ordin telegrafic să-și amâne plecarea și să rămână deocamdată în Bulgaria.

VIENA, 24 Decembrie. — Scirea lui „Pester Lloyd”: În faptele politice și militare nu e de descoperit nici unu semn pozitiv, care ar justifica vr'o așteptare hotărâtă, că situațiunea se va îmbunătăși în curădă.

BERLIN, 24 Decembrie. — Foile așteptă cu încordare efectul autografului împărătesc către Țarul, respective alu tractărilor ce le va începe ambasadorul german din Petersburg Schweinitz. Pe acestea se basază singura speranță într'o schimbare favorabilă.

DIVERSE.

O scolară rusă în flacări. — Unu sinistru înspăimântător s'a produs în marele sat din Rusia, guvernământul Mohilev, anume Verchobistsiz. Școala din sat este frecventată de copiii din mai multe sate vecine; er copiii din satele depărtate petrec totă săptămăna în școală, unde sunt hrăniți și unde dorm băieții în etagiul de jos și fetele în etajele superioare. Focul izbucni în timpul nopții, patru-deci tinere fete și totă ațația băieți se aflau în acelu moment în dormitoarele școlii. Băieții pută să ăși forțe ușor din școală, care era totă în flăcări; încâtă despre fete ele fură deșteptate când focul cuprinsese deja clădirea și scara de esire și astfel fură blocate în etagiul alu doilea. Nebuna de frică, nenorocitele fugă în camera institutorei care, din fericire, nu și perdă de loc cumpătul și aruncă pe ferăstră una după alta câte-va fete. Unele din ele însă refuză și se ascuseră sub mobilele său se grădărirea una lângă alta scotându nisce țipete sfâșioare. O servitoare sări pe ferăstră fără a-și face nici unu rău și alergă în sat să ceară ajutor. În timpul acesta focul se mărea; institutorea aruncă pe ferăstră pe muma ei care cădă în cap; ea însă sări apoi și nu și făcă nici unu rău. Omenii din sat alergă în grabă; se așă în dată o scară pe casa incendiată și unu tănăr se urcă pe dănsa; el avă timpul să cheme după numele ei pe o vară a ei care eși pe ferăstră și puse piciorul pe scară, dar acăsta luase foc și arse până se frăuse în două, astfel că cei doi copii cădă jos. Ei se alege numai cu câteva rănii. Acoperământul școlii se cufundă în ingropă da vie sub dărământul șese-spre-dece nenorocite fete. S'au scos deja nouă cadavre carbonizate; dela celelalte șapte victime nu s'au regăsit decât numai nisce resturi fără nici o formă.

Rectificare. — În Nr. 273 alu foiei noastre, la scirile telegrafice, se se cetăscă: Calea ferată din timpulul Selagiului etc., în loc de: Sagagiului. etc.

Numere singuratică din „Gazeta Transilvaniei” a 5 cr. se potă cumpăra în totungeria lui I. GROSS, și în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.

Editor și Redactor responsabil Dr. Aurel Muresianu.

330. Respectivului li pare că batjocura-i pré multă, și li strigă 'n gura mare furios și cătrănită: „Asta nu aș fi creșut-o, vorbesc ca unu necioplit!” Celălalt er li răspunde cu vorbe detunătoare: „Ești unu rătăcită colega, vătămăre de onore”

335. „Suntă toate vorbele tale, omă nesocotit ce ești!” „Ai cugetat că te afli în căsciore țe-ănesc?” „Dăr așa se respectă acestu nobil parlament?” Se nasce atunci un sgomot, răsună din fundament Sala dietei; unii strigă: „Așa este, jos cu el!”

340. Președintele răsună totu mereu din clopoțel. Și strigă și el: „Tăcere!” provocându-i la ordine, Care este vinovatul, nici el nu șie pré bine.. Apoi încet cu încetul furtuna mai încetăză, și deputații sanguinici cu „flegmă” raționăză,

345. Calculându cu sânge rece, că partidele contrare, Așa drăpta ca și stanga, au avut dreptu fiăcare. Eră se scolară ministrul și puțin el mai vorbește, Și deputații din drăpta îl aprobăză, firesce.. Când ministrul afirmăză său pune o întrebare,

350. Unii deputați în dietă prin o simplă afirmare, O concedă cu voia bură, de-aci le dăcă: *mameluci*,

Nația de bună voia ar da cu ei în nălucl. Și dupăce mult în fine *pro* și *contra* se propune, Prin voturi se complanăză controversa 'n cestiune;

355. Și deorece guvernul are partidă mai mare, El reese cu proiectul. „Liberala protestare A partidelor contrare, fână în minoritate, Rămâne fără valoare. Așa 'ntr'o societate, Iu' unu birtu, erau odată coadunați forțe mulți;

360. Omeni de multe calibre, învățați și semiculți; De politică vorbeau cu toții, cu multă inverșunare, Produceau în totă sala unu vuetă și sgomot mare. Când se disputau mai tare, etă vine între ei, Vine tocmai ospătarul și le dăce: „Domnii mei,

365. „Nu faceți atăta sgomot”, dăse el indiferentă, „Nu sunteți în dieta țerei, sala mea nu-i par- [lamentu]!”

Unii deputați în dietă nici-odată nu pledăză, Și pre unii nici o causă de felu nu-i interesăză; Nu prea multă își bată ei capul de a poporului [sörte

270. Și în dietă esceleză prin tăcerea lor de mörte... Unii mergă cam rară la dietă, dieta nu-i interesăză, Său și dacă mergă acolo, se ducă numai de votăză. Ba alții nici nu votăză, ci pună bile albe'n urnă, Lor de nimicu nu le pasă, numai să iae diurnă.

375. Așa'ntr'o societate erau mai mulți cărțurari; Și se disputau odată despre multe lucruri mari: „Dică unii, cumcă măgarul atătu de fină auđu are, „Elu și erba primăvera o aude cum răsare”

„—Nu cumva ai avă gustul, ca să fii și tu măgar?”

380. 'I reflectă ore-cine posnașului cărțuraru. „Ba avă”, răspunde dănsul, „să mă credeți nu [glumesc], „Pre toți deputații'n dietă i-așă auđu cum vorbesc!”

Pre guvernul ilu denumesc Majestatea Domnitore, Deputații au o sörte mai puțină favoritoare:

385. Deputații dietei dără ei se alegă de popor. Multe avem noi a spune despre alegerea lor. Se alegă nu pre vieță, ci pe unu terminu fixat, Trei ani au fostă pân'acuma, și cu doi s'a pro- [longat].

După ce espiră timpul, se alegă eră de nou,

390. Când se alegă deputații, să vedeți atunci tablou!

Te rogă Musă prea iubită, vină și'mi ajută mie, Bucuria cea confusă să o potă acum descrie, Lupta grăznică cumplită și disordinea cea mare, Care domnesce în țera când este restaurare!

(Va urma.)